

Pasijonke.

Sedem cvetov sestri Pavli na grob.

Pasijonk četrtí cvet.

as je z dolgim korakom prestopil dolžino treh tednov. Tedaj je prišel oče v dolino po Mihca. Mihec se je začudil, ko ga je zagledal tako nenadoma in pozno na večer.

»Domov boš šel, Mihec! Barbika bo umrla, pa bi te rada še videla.«

Mihec je ostrmel. Lici sta mu začeli podhrtevati, iz oči so se mu udrle solze.

»Nikar — no, Mihec! Domov pojdi, morebiti ji Bog še dá zdravje.« In oče sam je s široko dlanjo potegníl čez obraz.

»Prehladila se je,« je pripovedoval Mihcu, ko sta hitela po snegu domov. »Že jeseni, ko si ti odšel, je postala vsa mehka in žalostna. Po Božiču pa še bolj. Nič več ni pela, nič več se ni smejala. Po tebi se ji je tako tožilo. In mislila je še, da ostaneš o Božiču doma.«

Mihca so pekle solze v očeh, in ves je trepetal. Če dobi Barbiko že mrtvo? Izpreletel ga je strah in stekel je, da je šel z očetom vštric.

»Pa ne bo umrla?« je vprašal.

»Nič ne bo z njo! — Sam Bog ve, kako je to: nobeno zdravilo ji ne pomaža. Vse sva že poizkusila z materjo. Prvi dan je tožila, da ji je slabo; drugi dan se je stisnila za peč; nato ji je mati morala postlati na postelji in sedaj je že teden, odkar leži. In kar kopneti je začela. Od dne do dne kopni, kakor sneg spomladi. Ko je že sama čutila, da je slaba, je prosila, naj grem po gospoda. Glej, tak otrok — pa je mislila na to! Kar sama je prosila. Včeraj je bilo to. In sem šel in pripeljal gospoda. Dolgo sta se pogovarjala v hiši; midva z materjo sva pa stala zunaj. Ko so končno prišli gospod k nama v vežo, so imeli solze v očeh. »Anđel je to!« so rekli. In res je bila kakor anđel, ko so jo obhajali. Tako je bila bela v obraz in kar naprej se je smehljala. Roke je držala sklenjene na prsih in tako vdano ležala na postelji. Kakor anđel. Ko pa sem stopil k postelji in jo vprašal, če še kaj želi, takrat ji je vzplal ogenj v očeh. »Mihca!« je izpregovorila, da sem komaj slišal. In nato je glasno rekla: »Mihca bi rada — — še enkrat bi ga rada videla — —« In danes sem se kar napotil na pot, da te še vidi.«

Vsaka beseda je padla Mihcu trdo v srce. In srce je priganjalo: Hitro, Mihec! Iz strahu, da Barbika morebiti prej umrje, je začela cveteti ljubezen, ki je bila dotlej prikrita. Ljubezen je pognala cvet, ki se je hitro odtrgal od njegovih ustnic: »Barbika!« Dušo mu je objela plahost. Na obzorju se je utrnila zvezda. Mihca je obšla groza: Barbikina se je utrnila! Pogledal je po vsem nebu, poiskal najsvetlejšo zvezdo in zaželel: Da bi bila onale Barbikina!

Čez sneg se je razlivala mesečina. Od dreves so padale dolge sence po bregovih. Gozd je ležal ob kolovozu, teman in grozan. Mesečina se ga je izogibala. Mihec je plašno pogledal v temo gozda. Če pride smrt odkod! se je splašil. Zazdelo se mu je, da se je senca zganila za drevsom. Da bi pregnal strah, je izpregovoril:

»Ali je bila Barbika zelo žalostna, ko sem odšel?«

»Seveda je bila! Zato je zbolela. Kolikokrat sva jo z materjo dobila v snegu, gologlavo, nič gorko napravljeno! Včasih je stala tam še bosa, pa vsa se je tresla mraza.«

»Saj še ne bo umrla ta čas, da prideva?«

»Sam Bog ve! Zelo je bila slaba, zato sem hitel po te. In sama te je zaželela.«

V grmovju je zašumelo. Bil je samotni list, ob katerega je veter zadel z nožo. Mihcu je klecnilo koleno: Smrt! Tedaj se je na hribu zasvetila luč. Mihec se je zbal domače hiše. Kakor še nikoli — tako so mu postale noge težke. Kolena so se mu pošibila, ko se je izmed drevja dvignila domača hiša. Položil je roko na oči in skozi prste pogledal na okna. Bila so mračno razsvetljena. Stopila sta z očetom v hišo. Luč je bila privita, ob peči je ždela mati in je dremala. Mihec jo je pozdravil in pogledal na posteljo: čez belo blazino so ležali razgrnjeni dolgi lasje, med njimi je pa blede droben obraz. Oče je prijel roko, ki je brez življenja ležala na odeji, se sklonil in poklical:

»Barbika, Mihec je prišel!«

Glavica se je počasi in s težavo premaknila; oči so se odprle. Mihec je stopil k postelji. Z očmi ga je objela. Nato je poizkušala dvigniti roki. Tresli sta se ji in sta omagovali in padli nazaj na odejo. Pa jih je zopet dvigala, jih dvignila, jih položila Mihcu okrog vratu, ga pritisnila nase in zašepetala:

»Mihec!«

Pasijonk najlepši cvet.

Mati si je obrisala oči, oče se je trdo odkašljaj. Mihec je vprašal Barbiko:

»Ali ti je hudo, Barbika?«

»Hudo.«

Njen glas je bil visok, čisto tenak in se je komaj preril med zobmi.

»Da si le prišel, Mihec! Po tebi je prav hrepenela,« je izpregovorila mati.

Mihec je pogledal Barbiko. Ona je hitro uprla oči vanj in jih zopet hitro umeknila in je v zadregi ogledovala svoji roki. Na temnordeče ustnice ji je legel smehljaj, ki se je Mihcu zdel neskončno žalosten. Obstal je ob postelji in jo še opazoval: v obraz je postala čisto drobna. V pesti bi ga lahko skrtil. Vrat bi ji objel med palcem in kazalcem. Na njenih licih so cvetele temnordeče rože; oči so bile velike, čudno temne, globoko udrte. Okrog njih pa so se krožili črni kolobarji. Ko se je Mihec prestopil po hiši, je gledala za njim, in ko je sedel k mizi, je poklicala očeta.

»Kaj pa je, Barbika?«

»Zglavje mi predenite, da bo glava na onem koncu —«

»Zakaj, Barbika? Bi rada Mihca gledala?«

Majčkeno je prikimala.

»Kar tako leži, Barbika, bo pa Mihec k tebi sedel.«

Mihec je sedel na posteljo k njenim nogam. Pogladil jo je po laseh, jo prijel za roko — pa se je po vsem životu stresel, ker je bila tako mrzla. Kakor led je bila.

»Teško že ležim,« je potožila Barbika.

»Ali naj te prenesem na drugo posteljo?« je vprašal oče.

Barbika je prikimala. Skrbno jo je dvignil z odejo vred. Mihec ji je podpiral glavo, ker je bil vrat brez moči. Lasje so se usuli čez njegovo roko kakor svilen slap.

»Je sedaj dobro?« jo je vprašala mati, ko so jo položili na drugo posteljo.

»Dobro — —« Odgovorila je čisto tiho, komaj slišno. Glas ji je šel skozi nos in tesno med zobmi. Glava ji je padla po strani na blazini, oči so se ji zaprle. Mati je pritajeno zaihtela, oče je vzdihnil: »Bog se usmili, še jutra ne dočaka!« Barbika je slišala ihtenje. Odprla je oči in obrnila glavo. Mihec je videl trepet njenih ustnic — a rekla ni nič. Počasi je zopet spustila glavo na stran in ogledovala roki, ki sta ji mrzli ležali na odeji.

Mihec je pristavil stol k postelji in sedel nanj.

»Ali boš ti pri meni, Mihec?« je vprašala.

»Bom, celo noč. Naj oče in mati počijeta.«

Mati je privila luč.

»Zaspi, Barbika!« je pošepetal Mihec.

Zatisnila je za trenutek oči in jih je zopet odprla.

»Ne morem.«

»Le poizkusi, Barbika! Trudna že moraš biti.«

Zopet je zatisnila oči in jih zopet odprla. In vselej jih je uprla v Mihca in ga pogledala z dolgim, žalostnim pogledom. Popravlil ji je lase, ki so jo nadlegovali. Objel je s svojima rokama njeni, da bi ji jih ogrel. Barbika je molče gledala vsako njegovo kretnjo in ga žalostno objemala z očmi. Nato je zadremala. Kratko, hitro je pričela sopsti in ko se je Mihec sklonil čez njo, je slišal v njenih prsih hropenje.

Trdo so šle ure mimo njega, ko je tako slonel ob postelji. Štel je tiktakanje ure na steni in si je sestavljal minute. Hipoma pa se je zdrznil, plašno pogledal po mračni sobi in se ozrl na Barbiko. Če sedajle umrje? Zaželel je jutra in se je zbal smrti. In tudi njemu so lezle oči skupaj. Priprl jih je in zadremal. Ura je bila tri. Tedaj je Barbika kriknila. Mihec se je plašno vzdramil.

»Boli — —« je zastokala in se je zvijala pod odejo.

Mati je vzdihnila na postelji, oče se je obrnil pri peči in dvignil glavo.

»Vode požri, Barbika!« je prosil Mihec. Vzel je kozarec in ga ji nagnil k ustnicam. Požirek je glasno preletel telo. Sklonjen nad njo je opazil na njenem čelu vse polno potnih kapljic. Vzel je robec in jih obrisal.

»Kaj pa je, Barbika?« je vprašal, ker je videl, da ji drhte ustnice.

»Mihec, kaj ne — — celo noč — — sediš pri — meni?«

»Celo noč.«

»Še ti leži — — zaspan si — —«

»Nič nisem. Kmalu bo jutro. Ko se bo začelo tebi vračati zdravje — pa ležem.«

»Mihec, koliko — — je ura?«

»Štiri bo, Barbika.«

»Pa — — si res cel čas sedel — — ob meni, ko sem spala — — — Mihec?«

»Cel čas.«

Premeknila je roko in jo izkušala dvigniti z odeje. Trikrat je poizkusila — trikrat ji je omahnila. Končno jo je le dvignila; približala jo je Mihčevemu licu, jo položila nanje in ga pobožala. In tisti trenutek Mihec ni prav nič čutil ledenega mraza, ki ji je polnil celo roko.

Pasijonk zadnja dva cvetova. — Prvi.

Ura je odbila štiri. Barbika je zakričala, obraz ji je izpreletela bolečina. Zakričala je vnovič. Oče in mati sta priskočila k postelji. Ko je Barbika opazila očeta, je iztegnila k njemu roke.

»Nazaj — na ono posteljo!«

»Misliš, da ti bo bolje, Barbika?« je povpraševal oče v skrbeh.

»Bo — —«

»Vsa se boš utrudila, ko te bom prenašal. Slaba si.«

Ona pa je le prosila. Čelo so ji pokrivalo potne kaplje; Mihec jih je brisal. Oče se je sklonil nad njo, jo povil v odejo in jo hotel dvigniti. Pa se je sunkoma streslo njegovo telo. Obrnil se je proč in padel k peči.

»Umira — —«

»Barbika!« je zajokala mati in se vrgla na posteljo k njenim nogam.

Kakor jo je pustil oče — tako je obležala. Mihec jo je pogledal od blizu. Srečale so se njegove in njene oči. In Barbikine so bile vse plašne in prestrašene.

»Barbika!«

Komaj da je prisilil glas skozi grlo. Pogladi jo je po licu in je čutil, kako mu pod roko postaja trdo in mrzlo. Z lic ji je izginjala kri. Oči so ji začele motno stekleneti. Globoko, v dolgih presledkih je sople. Oči je uprla v steno in jih ni več odmeknila. Pri vsakem dihleju so se ji ustnice skrivile v dolgem krču. Kriknila je še enkrat — prav slabo in je obstala. Mihec se je prijel za čelo in se je razlil v solze:

»Barbika, Barbika!«

Pasijonk zadnja dva cvetova. — Drugi.

Kakor je stal ob jami skoraj brez solzâ, ko je mati glasno jokala poleg njega, tako brezčuten je ostal Mihec tudi potem, ko so se vrnilo od pogreba domov.

Mrtvaški duh je še polnil sobo. Mihec je sedel na klop. Prekrižal je roki na prsih in strmel v tla. Same od sebe so se mu razpustile ustnice. Skozi nje mu je ušel šepet, ki se je izpremenil v ime: Barbika! In nato je stopila solza v oko; ustnice so zatrepetale. Zganil se je in zopet postal brezčuten.

To je bilo dopoldne.

Popoldne je pa hodil po hiši in iskal, kje bi našel kaj, kar bi bilo Barbikinega. Ne šolskih knjig, ne zvezkov ni opazil nikjer.

Sklonil se je pod klop, kjer je čepela njena mala skrinjica. Shranjevala je v njej svoje igrače.

Mihec jo je odprl. Vse je bilo lepo zloženo v njej, kakor da se je bila Barbika že dolgo pripravljala na važno stvar. Na eni strani igrače, na drugi abecednik, katekizem, na vrhu zvezki.

Mihec je vsako stvar prijel v roko kakor drag spomin in vse zopet lepo položil nazaj. Odprl je abecednik, odprl katekizem, odpiral zvezke in v naglici bral njene male domače naloge. In je bral:

Domača naloga:

Meni je Ime Barbika. Imam še Očeta in Mater. Imam še enega Brata. Ime mu je Mihec. Mihca ni Doma. Uči se pri Stricu za Sodarja. To je Zelo daleč v dolini. In Mihca imam Najrajši.

Ko je Mihec to bral, se je naslonil na mizo in je zajokal.

Pastirček Orenček.

Povest. — Spisal Josip Vandot.

2.

Žgalo je solnce tistega poletnega dne, in od belih, gladkih pečin je kar žarelo. Mrtva tihota je vladala pod visokimi snežniki; še celo tam spodaj na zeleni planini ni bilo onega življenja kakor navadno ob lepih, poletnih dneh. Le tuintam je zacingljal zvonec. Ležala je živina v senci in je mirno prežvekovala. In tudi pastirji so se stisnili pod košate hibe. Roke so prekrižali, pa so pospali prijetno. Smehljali so se še v spanju — hm, gotovo so sanjali o bogatih zakladih, ki jih skrivajo škratje v Prisanku. Zato so se pa tudi smehljali in so spali v prijetnih sanjah.

Tudi pastirček Orenček se je zavlekel v goščavo. Zleknil se je po mehkem mahu in je strmel v jasno nebo. Potihoma je žvižgal, a zaspati ni mogel. Ni se zmenil za glasni trušč, ki se je oglasil hipoma na visokih stenah. Tudi ni videl, kako se je plazil po strmem pobočju lovec in se je